

BARN OG BRUDD

Barnehageansatte i møte med barn og foreldre ved samlivsbrudd

rlig opplever over 20 000 barn at foreldrene skiller seg eller blir separert. I tillegg kommer flere tusen brudd mellom samboere med barn. De aller fleste foreldre samarbeider på en god måte under og etter et samlivsbrudd, og de fleste barn lever bra med den nye situasjonen.

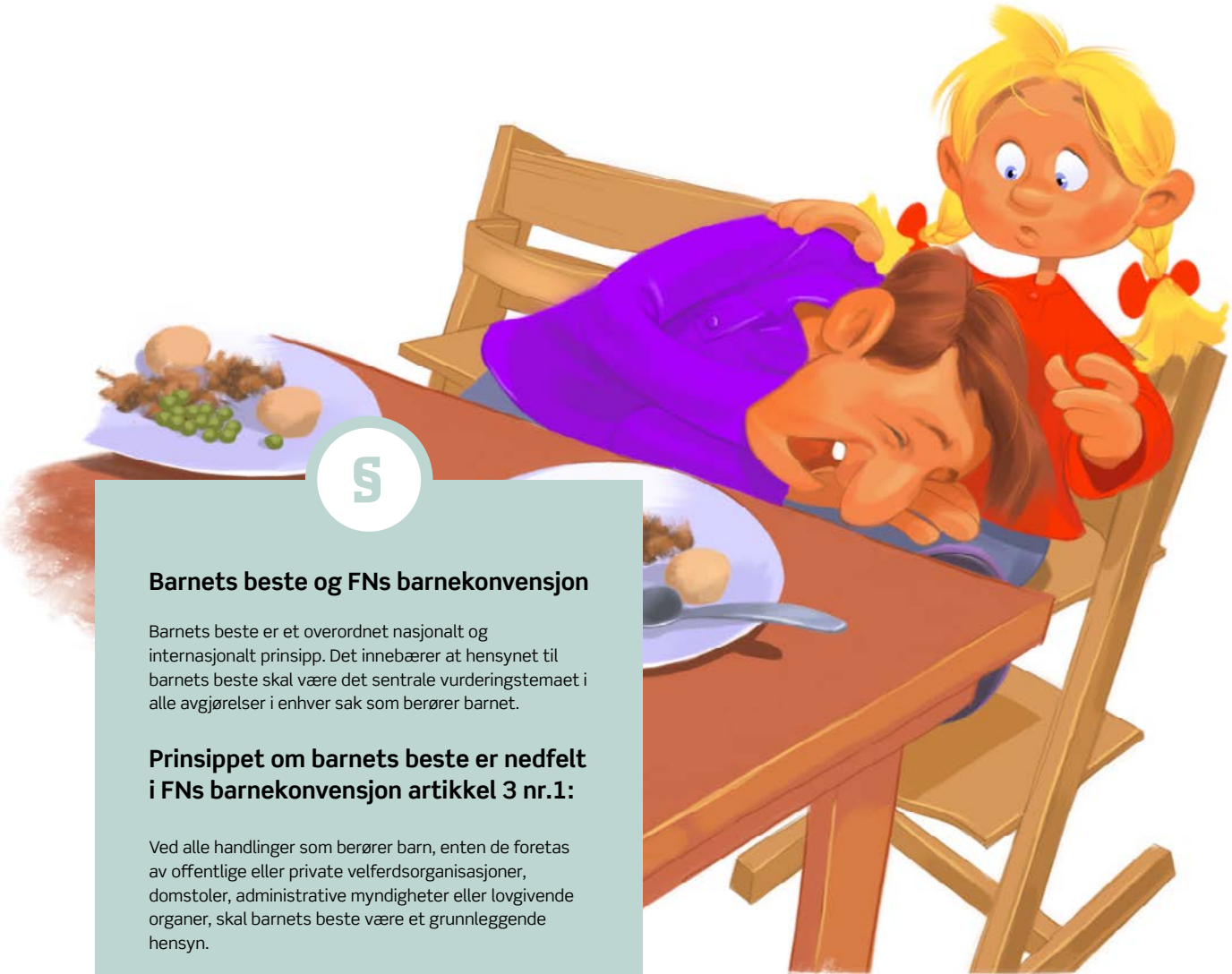
Barnehagelovens formålsparagraf understreker at alt arbeid med barn skal skje i nær forståelse og samarbeid med barnets hjem. Dette gjelder ikke minst for foreldre i samlivsbrudd. Når foreldre ikke klarer å samarbeide med hverandre, blir barnehagen særlig viktig for barnet. For å fylle denne rollen, er det avgjørende at barnehagen har gode rutiner og en bevisst holdning til foreldresamarbeidet. Det handler om å etablere trygghet og tillit mellom foreldre og barnehageansatte så tidlig som mulig når barnet begynner i barnehagen. I tillegg er gode rutiner for hvordan barnehagen møter barn og foreldre ved et samlivsbrudd et godt virkemiddel. Barnehageansatte skal ha et våkent øye for barnets reaksjoner og være påmerksom etter et samlivsbrudd og snakke med foreldrene om det de observerer. For barnets beste er det viktig at ansatte inviterer foreldrene til å reflektere over situasjonen. Det

skal ikke være personavhengig hvordan barnet og foreldrene møtes i en vanskelig livssituasjon. Alle som jobber i barnehage, skal ha kompetanse til å se at barnet eventuelt ikke har det bra. Videre skal alle ansatte også ha kompetanse til å hjelpe foreldre i konflikt. Styrer har hovedansvaret for å følge opp og påse at alle, også nyansatte, får denne kompetansen.

Dette heftet er basert på FNs barnekonvensjon og nyere forskning. Heftet skal gi barnehageansatte økt kompetanse i møte med barnet og foreldrene etter et samlivsbrudd og støtte barnehagepersonalet i å gi barnet et forutsigbart, trygt og godt sted å være. Heftet kan også brukes som utgangspunkt for refleksjon og diskusjon på fagmøter og temadager i barnehagen.

Vi håper at heftet vil bidra til en god barnehagehverdag og trygg oppvekst for alle barn.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Foreldreutvalget for barnehager, januar 2015.

§

Barnets beste og FNs barnekonvensjon

Barnets beste er et overordnet nasjonalt og internasjonalt prinsipp. Det innebærer at hensynet til barnets beste skal være det sentrale vurderingstemaet i alle avgjørelser i enhver sak som berører barnet.

Prinsippet om barnets beste er nedfelt i FNs barnekonvensjon artikkel 3 nr.1:

Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

SAMLIVSBRUDD – EN KRISE FOR BARNET

Mange foreldre klarer å samarbeide godt etter et samlivsbrudd, og familien kommer inn i sin nye hverdag uten større vansker. For noen kan det imidlertid oppstå usikkerhet for familiemedlemmene om hvordan familielivet vil bli i framtiden. Par med utfordringer rundt felles foreldreskap etter brudd kan bli svært opptatt av selve konflikten, og kan få problemer med å mestre foreldrerollen. Noen strever med dette i perioden rett etter bruddet og før den nye situasjonen normaliserer seg, andre sliter over lang tid og kanskje gjennom hele barnets oppvekst. Et samlivsbrudd kan påvirke barnets trygge tilknytning til foreldrene og føre til en usikkerhet hos barnet hvis foreldrene blir utydelige på avtaler og samarbeidsløsninger.

Konflikt mellom foreldre

Det er viktig å vurdere hvilke konsekvenser bruddet mellom foreldrene har for barnet. Mange foreldre er i en krise rundt samlivsbruddet, men klarer likevel å fungere godt sammen for barnet. Andre foreldre utvikler et så høyt konfliktnivå at det påvirker barnet negativt og forstyrrer dets utvikling. Barnehagen har da et spesielt

viktig oppdrag med å ta vare på barnet. Hva kan barnehageansatte være spesielt observante på? Her er noen spørsmål å vurdere konfliktnivået ut i fra, som gjerne kan diskuteres sammen med kolleger.

- Krangler foreldrene ofte?
- Er konflikten mest aktiv rett etter bruddet, eller er den vedvarende og fastlåst?
- Kommer vanskene mellom foreldrene åpent til syne i barnehagen, eller framstår foreldrene som samkjørte og rolige?
- Når foreldrene er uenige; hva er de uenige om? Preges konflikten av personangrep og fiendtlighet?
- Klarer foreldrene å ha fokus på barnet, eller blir konflikten så dominerende at de mister barnets beste av syne?
- Hvor stort trykk er det i konflikten? Kjenner de ansatte på ubehag i møte med foreldrene?
- Er foreldrene konstruktive og løser uenighetene? Bidrar begge til dette?
- Forekommer det vold, trusler, rus og/eller alvorlig psykisk ubalanse?

- Vedvarer konflikten? Er de ansattes bekymring for barnets utvikling økende?
- Preges barnet av foreldrenes uenigheter? På hvilken måte?

Når foreldre ikke klarer å samarbeide for barnets beste, blir barnehagen desto viktigere. Hvis foreldrene ikke ser barnets behov, har de ansatte et ansvar for å synliggjøre dette for foreldrene.

Foreldre er de viktigste rollemodellene for hvordan barnet lærer og får kompetanse i å utvikle positive og trygge relasjoner til andre mennesker. Har foreldrene et dårlig forhold til hverandre over tid, kan det få innvirkning på barnets evne til å løse konflikter og å være i gode relasjoner med andre. Slik kan dette både påvirke og prege barnets forhold til andre mennesker allerede i barnehagen. Barnehagen kan kompensere for denne læringen hos barn som ikke får dette i tilstrekkelig grad av sine foreldre. Dermed blir barnehagen en viktig arena hvor barnet kan lære å løse konflikter og bygge relasjoner.

Påvirkning på barnet

Foreldrene er de viktigste voksne i barnets liv. Når foreldrene har det vanskelig eller er i konflikt, øker både deres og barnets stressnivå. Økt stressnivå hos barn, i kombinasjon med foreldre som er mindre tilgjengelige, kan påvirke barnets utvikling.

”

Pappa og mamma sier aldri hei til hverandre. Det er rart!

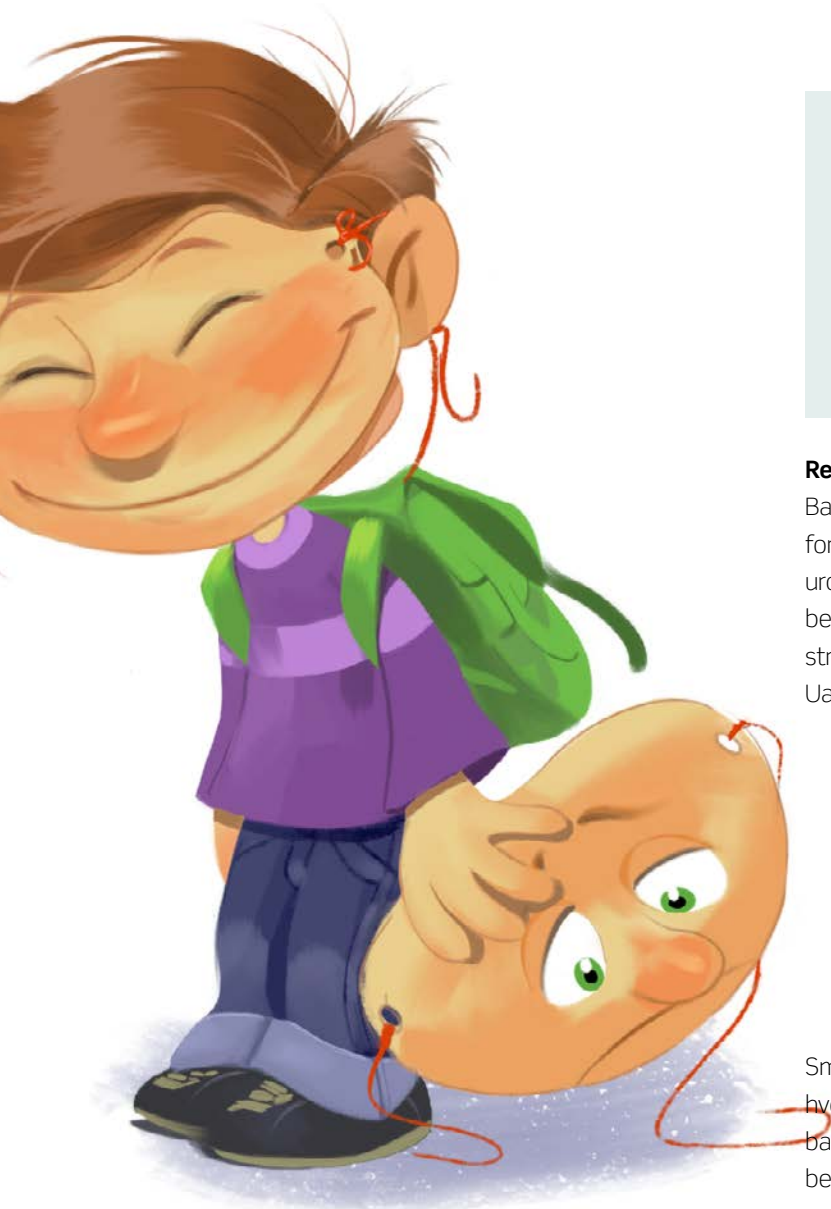
Gutt, 3 år

Når foreldre med en anstrengt eller fiendtlig holdning til hverandre, blir barnet lettere på vakt og passer på hvordan foreldrene har det. Barn kan strekke seg langt for at foreldrene skal ha det bra, og dette kan gjøre det vanskeligere for barn å bli kjent med og regulere sine egne følelser. Et stresset barn blir dessuten lettere utrygt, og det blir vanskeligere for barnet å forstå samspillet med andre. Konsekvensen kan bli at barnet får vansker med lek og vennskap i barnehagen.

”

Jeg blir redd når mamma ser på pappa med sånne svarte stikkeøyne – noen ganger får hun det når jeg forteller om hva pappa og jeg har gjort i helga også.

Jente, 6 år

Foreldreskapet består selv etter et samlivsbrudd:

- Parkonflikten er ikke et tema for barnet.
- Foreldre må ha fokus på barnets behov og opplevelser også etter et samlivsbrudd, og holde dem adskilt fra sine egne behov og opplevelser.

Reaksjoner hos barnet

Barn er forskjellige og reagerer ulikt på konflikter mellom foreldrene. Enkelte barn blir usikre og passive, andre blir urolige og trekker seg unna. Noen opplever situasjonen så belastende at de velger side i konflikten, mens andre strever for at det skal bli helt rettferdig mellom foreldrene. Uavhengig av barnets alder er foreldrekonflikt alvorlig.

”

Jeg lurer på om det er min skyld at mamma og pappa krangler?

Jente, 4 år

Små barn setter ikke alltid ord på hvordan de har det, og hvordan de opplever sine hjemmeforhold. Det er viktig at barnehageansatte følger med og observerer barn som befinner seg i en bruddsituasjon og ser etter tegn som

kan tyde på at barnet har det vanskelig. Barn som tidligere var trygge på alle barnehagens forskjellige situasjoner, kan bli mer urolige, som for eksempel i overgangen mellom inne- og utelek. Noen barn kan regredere i sin utvikling for en kortere eller lengre periode og begynne med smokk eller tisse på seg igjen. Barnet kan også plutselig bli utrygt i situasjoner det tidligere var trygt i, eller bli svært klamrete på de voksne. Noen barn får søvn- eller matforstyrrelser, andre barn preges av at følelsesuttrykket endres, for eksempel blir sterkere eller flatere.

Utvikling hos barnet

Barnets alder og modenhet påvirker hvordan det takler foreldrenes samlivsbrudd. De fleste barn kjenner på sorg og savn når foreldrene skiller lag, men de uttrykker det ulikt. Sårbarheten hos et barn etter bruddet kan være vond og vanskelig for foreldrene å kjenne på. Et barn kan derfor skjule denne sårheten for å skåne foreldrene sine, fordi det ikke vil gjøre foreldrene lei seg. For noen barn kan det være viktig å snakke med en ansatt i barnehagen om denne sorgen, som profesjonell har barnehageansatte bedre forutsetning til å takle barnets følelser.

Noen barn savner den ene forelderen når de er hos den andre. De ansatte i barnehagen kan sette ord på at det er lov å være lei seg, savne tiden da foreldrene bodde sammen, eller ønske at de flytter sammen igjen. På den andre siden kan barn som har opplevd skremmende konflikter, vold, rus og/eller psykisk sykdom hos en av foreldrene, oppleve at et samlivsbrudd gir økt trygghet.

Noen faktorer som kan påvirke utviklingen hos barnet etter et samlivsbrudd:

- Hvor stabil er samværsordningen?
- Hvor godt er samarbeidet og kommunikasjonen mellom foreldrene?
- Hvor god tilknytning har barnet til hver av foreldrene før bruddet?
- Hvor sensitive er foreldrene for barnets følelsesuttrykk?
- Hvor god er kontakten mellom barnet og de ansatte i barnehagen?
- Hvor godt forstår de ansatte barnets følelser?
- Finnes det andre viktige voksne for barnet?
- Hvor stort er konfliktnivået mellom foreldrene?

Petter (5 år)

har alltid vært så rolig og forsiktig. Nå er han blitt enda roligere og nesten usynlig i barnehagen.

Emilia (4 år)

har alltid vært lett å levere i barnehagen. Nå klamrer hun seg mye mer til mamma og pappa når de skal gå.

Oscar (3 år)

har alltid vært leken og litt vilter. Nå sliter barnehagen med å sette grenser, og han har begynt å bite andre barn.

VIKTIGE BEGREP

For at barnehageansatte skal ha et godt samarbeid med foreldrene, er det viktig med kunnskap om hvilke rettigheter og forpliktelser lovverket gir foreldrene etter et samlivsbrudd. Det kan være utfordrende for de ansatte i barnehagen å vite hvordan de skal forholde seg til foreldrene og deres ansvar i og etter et brudd.

Begrepene som er mest benyttet i forbindelse med skilsmisse og samlivsbrudd er:

- foreldreansvar
- felles foreldreansvar
- fast bosted
- delt fast bosted
- samvær

Foreldreansvar

§

I Barnelova § 30 står det: «Barnet har krav på omsut og omtanke frå dei som har foreldreansvaret. Dei har rett og plikt til å ta avgjerder for barnet i personlege tilhøve innanfor dei grensene som § 31 til 33 set.

Foreldreansvaret skal utøvas ut frå barnets interesser og behov. (...)»

Foreldreansvaret innebærer en plikt til å ha omsorg for barnet og en rett til å bestemme på dets vegne i personlige forhold av ulik art, bl.a. vergemål, medisinsk behandling, barnehage- og skolevalg og ved flytting utenlands.

Felles foreldreansvar

§

I Barnelova § 37 står det at avgjerder kan takast av den som barnet bur fast saman med.

Har foreldra sams foreldreansvar, men barnet bur fast saman med berre den eine, kan den andre ikkje setje seg mot at den barnet bur saman med, tek avgjerder som gjeld vesentlege sider av omsuta for barnet, m.a. spørsmålet om barnet skal vere i barnehage, kor i landet barnet skal bu og andre større avgjerder om dagleglivet.

Begge foreldre har rett og plikt til å ta avgjørelser på barnets vegne i personlige forhold, gi barnet forsvarlig oppdragelse og forsørgelse, utdanning etter evne og personlighet. Hovedregelen er da at barnehagen skal gi begge foreldrene samme informasjon om barnet til samme tid, herunder informasjon om foreldresamtaler, foreldremøter, utredning, kartlegging, mobbing eller bekymringer når det gjelder utvikling, samhandling og lignende.

Fast bosted

§

I Barnelova § 36 står det at foreldra kan gjere avtale om at barnet skal bu fast hos anten ein av dei eller begge.

Er foreldra usamde, må retten avgjere at barnet skal bu fast hos ein av dei. Dersom det ligg føre særlege grunnar, kan retten likevel avgjere at barnet skal bu fast hos begge.

Begrepet « hvor barnet skal bo fast», sier i de fleste tilfeller først og fremst noe om hvem av foreldrene som barnet bor mest hos. I de fleste tilfeller er det slik at barnets faste bosted er der barnet bor mesteparten av tiden, selv om barnet i prinsippet kan ha samvær med den andre forelder opp til 50 % av tiden. For det andre sier begrepet noe om bestemmelsesretten som er tillagt den forelder barnet bor fast hos. For eksempel om barnet skal være i barnehage, hvor i landet barnet skal bo, valg av fritidsaktiviteter, deltakelse i bursdagsselskap, mat, påkledning, leggetider, venner, tilsyn og stell med videre.

Normalt har den som har daglig omsorg og den som har samværsrett, foreldreansvar i fellesskap.

Delt fast bosted

Delt bosted foreligger kun når foreldrene er enige om at det foreligger delt bosted. Barnet bor fast hos begge foreldrene, for eksempel annen hver uke hos mor og annen hver uke hos far. En avtale om delt bosted kan like godt gå ut på at barnet tilbringer for eksempel 60 eller 70 % av tiden hos en av foreldrene og 40 eller 30 % hos den andre. Når barnet har fast bosted/bor fast hos begge foreldrene, innebærer det at bestemmelsesretten tillegges foreldrene i fellesskap. Begge foreldre har like rettigheter i forhold til barnets hverdag.

Samvær

Den forelder som ikke har barnet boende fast hos seg, har vanligvis samvær med barnet.

”

”Selv om jeg bor i Bardufoss og Lucas bor i Oslo sammen med sin mor, har jeg alltid fått samme informasjon fra barnehagen. Det er fint å vite når Lucas kommer på ferie til meg.

Far med felles foreldreansvar

BARNEHAGENS ROLLE

vordan barnehageansatte opptrer og følger opp barn og foreldre i en bruddsituasjon, er av stor betydning både for barnets og foreldrenes opplevelse av trygghet.

Trygg tilknytning i barnehagen

Å være lydhør for og handlende i møte med barnets følelser og behov er den viktigste oppgaven foreldrene har. De voksnes evne til å være sensitive for barnets følelser og tilrettelegge for stabile og trygge erfaringer, er noe av det viktigste arbeidet som utføres i barnehagen. De voksne må hjelpe barnet til å sette ord på det barnet viser og som barnet selv mangler ord for. Det å sette ord på følelser må læres, og nyanser av følelser må utvikles.

Å bli forstått og oppleve at andre bekrefter følelsene våre, gir trygghet. Spesielt viktig er det for barn, da de på grunn av alder og modning ikke evner å sette ord på følelser på samme måte som voksne. Barnets hjerne er ikke ferdig utviklet og blir lettere overveldet og forvirret følelsesmessig av det som skjer rundt dem. Hvis det oppstår en konflikt rundt barnet, hjelper det om de

voksne i barnehagen er nær barnet og viser forståelse for det barnet forteller gjennom ord og atferd. Det bidrar til at barnet igjen kan bli tryggere. Det er vanskelig for ansatte å være like mye til stede for alle barn, men det er fullt mulig å være en betydningsfull voksen for de barna som trenger det mest.

Barnehagens rolle overfor barnet

Barnehagen er først og fremst barnets arena, og er et fristed når hjemmeforholdene blir vanskelige. Barnet må få bruke sine krefter på å utvikle seg og vokse og ikke på å forholde seg til de voksnes konflikter. Derfor er det viktig at barnet blir spesielt godt ivaretatt i barnehagen ved brudd og vansker mellom foreldrene.

Barn som opplever brudd mellom foreldrene, har et stort behov for å bli sett av de ansatte, og for ekstra omsorg og trøst. De ansattes betydning for enkeltbarnet er stor, og en trygg relasjon kan bli den beste beskyttelse et barn kan få. Barnet trenger en balanse mellom nærhet med et trygt fang og utfordringer med utgangspunkt i en trygg base.

Barnet må få mulighet til å snakke om hvordan det har det, uten at personalet presser barnet til å snakke før det er klart for det.

”

Barnet er akkurat så god til å uttrykke seg som den voksne er til å lytte og oppfatte det enkelte barnet.

Gamst og Langballe, 2006

Barnehagens rolle overfor foreldrene

Det er foreldrene som har hovedansvaret for barnets oppdragelse. Barnehagen utgjør et kompletterende miljø for barnet, og har ansvar for å fremme god kontakt og samarbeid med begge foreldrene. De ansatte skal ivareta både barn og foreldre på en imøtekommende og

empatisk måte og jobbe bevisst med å etablere et trygt og nært forhold med alle parter helt fra tilvenningsperioden. Ved et samlivsbrudd skal de ansatte være bevisste sin rolle overfor foreldrene. Det kan være utfordrende å forholde seg til foreldre som er i konflikt med hverandre, spesielt hvis barnehagepersonalet opplever mer sympati for den ene parten. Barnehageansatte som har et bevisst verdisyn, står bedre rustet i møte med enkeltmennesket i ulike livssituasjoner. Det kan gjøre det lettere unngå å velge side i saken.

”

Barnehageansatte møtte oss begge med respekt og forståelse og uten å ta parti. Det var trygt og forutsigbart.

Mor etter samlivsbrudd

SAMARBEID TIL BESTE FOR BARNET

Det tillitskapende arbeidet med foreldrene bør starte allerede fra barnet begynner i barnehagen. Å etablere god kontakt gir gode forutsetninger for å skape et trygt og tillitsfullt forhold mellom barnehagen og begge foreldrene. Bygg derfor den trygge kontakten i gode tider. Personalet må være tilgjengelige for samtaler både i dagligdagse situasjoner og når det eventuelt oppstår problemer.

Forventninger

Avklar og konkretiser gjensidige forutsetninger for å kunne skape et realistisk samarbeid og forhindre misforståelser. Samarbeidet mellom hjem og barnehage må bære preg av anerkjennelse og respekt. At de voksne har et åpent og tillitsfullt forhold til hverandre, fører dessuten til en større opplevelse av trygghet og trivsel for barnet i barnehagen.

Garderoben

Garderoben er ofte et viktig møtested når barnet bringes til og hentes fra barnehagen og er kanskje den mest betydningsfulle arenaen for kontakt mellom foreldre og ansatte. I bringe- og hentesituasjonene skjer overgangen mellom hjem og

barnehage. De ansatte i barnehagen kan gjøre garderoben til en positiv sone og et fristed for barn og foreldre. Det blir viktig å avklare med foreldrene at garderoben ikke er stedet hvor de voksne skal snakke om alvorlige temaer, og spesielt ikke over hodet på barnet. Dette gjelder særlig negativ omtale av den av foreldrene som ikke er til stede. Det er nødvendig å være seg dette bevisst, fordi hverdagen er hektisk og det fort kan sies noe som ikke er gjennomtenkt. I bringe- og hentesituasjonen bør barnet være i sentrum og inkluderes i samtaler mellom de voksne. Samtaler av mer alvorlig karakter bør legges til andre rom og uten barnets tilstedeværelse.

”

Det er bra når de voksne snakker om pappa også, selv om mamma og pappa ikke bor sammen lenger.

Jente, 5 år

God informasjon

Formidling av relevant informasjon fra barnehagen til begge foreldrene blir avgjørende, da personalet ikke kan forvente at foreldrene informerer hverandre. Opprettholdelse av god kontakt med begge parter etter et brudd er også av stor betydning. Slik viser de ansatte at de bryr seg om begge foreldrene. Det er også godt for og skaper trygghet hos barnet.

BARNEHAGENS RUTINER

Alle barnehager bør ha gode rutiner for hvordan de ivaretar foreldre i samlivsbrudd og særlig i konflikt.

Barnehagens rutiner kan være:

Allerede på barnehagens første foreldremøte kan styrer informere om at barnehagen er opptatt av et nært og trygt foreldresamarbeid, jf. formålsparagrafen i barnehageloven. Styrer kan i denne sammenheng benytte anledningen til å oppfordre foreldrene til å informere pedagogisk leder, eventuelt barnets primærkontakt, om spesielle hendelser eller situasjoner i familien, som det kan være viktig for barnehagen å få vite noe om.

1

Når foreldrene informerer barnehagen:

Den av de ansatte som mottar informasjonen må lytte aktivt til det som blir sagt ved å gi den som formidler tid, anerkjenne det som sies og stille oppfølgingsspørsmål. Avklar også med foreldrene hvem informasjonen kan videreformidles til.

2

Når barnehagen blir informert om skilsmisse/samlivsbrudd:

Pedagogisk leder kaller inn til samtale kort tid etter at informasjonen er gitt. Det er viktig at begge foreldre blir innkalt og får den samme informasjonen.

3

Aktuelle spørsmål som bør avklares i samtalen kan være:

- Hva vet barnet? Hvilke behov har barnet nå?
- Hva slags reaksjoner har barnet hatt på situasjonen? Har de ansatte lagt merke til endringer ved barnet i barnehagen?
- Hvilke behov har familien? Hvordan kan barnehagen bistå i denne situasjonen?
- Hvis begge foreldrene har foreldreansvar:
 - Hva slags informasjonsutveksling kan barnehagen og foreldrene bli enige om?

- Hvis den ene av foreldrene har foreldreansvaret alene:
 - Hva slags rutiner kan barnehagen og forelderen bli enige om. Barnehagen må ha en plan for hvordan den skal håndtere kontakt med den andre parten for å sikre barnets rettigheter.
- Avklare forventninger mellom ansatte og foreldrene i situasjonen som har oppstått.

4

Informasjonsrutiner:

- Avklar hvem foreldrene ønsker å forholde seg til i barnehagen, fortrinnsvis en ansatt som begge foreldrene har tillit til.
- Avklar når og hvor ofte pedagogisk leder og foreldrene skal ha møter sammen framover i tid.

- Avklar hvordan informasjon skal gis til begge parter.
- Avklar hvem som skal ha hvilken informasjon.
- Informer foreldrene om barnehagens rolle og hvor viktig det blir for barnet å ha en god dialog også framover.
- Avtale nytt møte, sørge for kontinuitet og god oppfølging.

5

Videre samarbeid med begge foreldrene og barnehagen:

- Utviklingssamtaler: Hvem skal delta? Sammen eller hver for seg? Steforeldre har ikke rett til å delta i utviklingssamtaler uten at begge foreldre har samtykket.
- Arrangementer i barnehagen: Hvem kan delta? Hvordan skal informasjon gis?

BEKYMNING FOR BARNET

Hvis de ansatte observerer at barnet har det vondt over tid, er det nødvendig med dialog med foreldrene om barnets trivsel. De ansatte må snakke barnets sak ved å invitere foreldrene til å reflektere over hvordan barnet opplever situasjonen. Sammen bør partene diskutere hva som skal til for at barnet skal få en bedre og tryggere hverdag. Etter samtalen må de ansatte følge opp med tilbakemeldinger til begge parter om barnets trivsel og utvikling.

Hvis de ansatte opplever at foreldrene ikke evner å ta ansvar for barnets beste, anbefales det at barnehagen kontakter andre instanser for råd og veiledning.

Hvem kan barnehagen ta kontakt med?

● FAMILIEVERNKONTOR

Familievernet er et statlig tilbud i forbindelse med samlivsbrudd og konflikter mellom foreldre. Familievernet utfører lovpålagt mekling ved samlivsbrudd. Dette gjelder både gifte og samboere med felles barn, og for foreldre som vil reise sak for domstol etter barne-

loven. Både enkeltpersoner, par, tidligere par og familier kan ta kontakt. Tilbudet er gratis, og det er ikke nødvendig med henvisning. Familievernkontor finnes i alle fylker. De ansatte kan gjerne gjøre foreldrene oppmerksomme på dette tilbudet.

www.bufetat.no/familievernkontor

● FUB

Foreldreutvalget for barnehager (FUB) er et nasjonalt, uavhengig organ for foreldre med barn i barnehage. Både foreldre og barnehageansatte kan ta kontakt med FUB for råd og veiledning i barnehagespørsmål og spørsmål som angår samarbeidet mellom foreldrene og de ansatte. FUBs tjenester er gratis.

www.fubhg.no

● HELSESTASJON OG FAMILIESENTER

Helsestasjonen er et tilbud til alle barn og foreldre og finnes over hele landet. Helsestasjonene har både helsesøstre og andre faggrupper som kan gi veiledning, råd og støtte.

● BARNEVERNTJENESTEN

I barnehageloven § 22 om opplysningsplikt til barnevernstjenesten, står det i første avsnitt: "Barnehagepersonalet skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenestens side." Barnehagen har en plikt til å melde fra til barnevernet dersom de ansatte opplever at barnet strever og har det vondt, uten at foreldrene viser evne til å gjøre noe med barnets situasjon. Det er viktig at foreldrene informeres om barnehagens kontakt med barnevernstjenesten, også når eventuell bekymringsmelding sendes barnevernet.

Anonym drøfting

Hvis samtalen med foreldrene om barnehagens bekymring ikke fører til endring eller barnehagen opplever unnvikelse og fornektning fra foreldrene, bør barnehagen kontakte barnevernstjenesten og be om en anonym drøfting av bekymringen. Barnevernstjenesten kan gi råd og veiledning om videre prosess, og om barnehagen bør melde sin bekymring eller ikke.

Meldeplikt

Hvorvidt barnehagens bekymring for et barn er så alvorlig at den utløser en plikt til å melde fra til barneverntjenesten, må baseres på en konkret vurdering av situasjonen barnet befinner seg i. I en del tilfeller vil det være klart at barnehagen har plikt til å melde fra til barneverntjenesten. Dette vil for eksempel være ved mistanke om vold og overgrep i familien, rusmisbruk og annen omsorgssvikt. I andre tilfeller må barnehagen gjøre noen vanskelige vurderinger. Konflikt mellom foreldrene kan gi grunnlag for melding til barnevernet.

Ved mistanke om straffbare forhold begått i eller utenfor barnehagen er det viktig at bevis ikke forspilles. De ansatte i barnehagen bør derfor være tilbakeholdne med å "forhøre barnet", da dette strafferettslig kan innebære

en svekkelse av bevisene i saken. Barnet må sees og høres, og dersom barnet ønsker å fortelle, skal barnet få mulighet til det. Den ansatte i barnehagen bør imidlertid være svært forsiktige med å stille oppfølgende og ledende spørsmål. De bør skrive ned barnets utsagn/fortelling og den voksnes spørsmål direkte etter at samtalen har funnet sted. Nedtegnelsen bør umiddelbart formidles til lokal påtalemyndighet av hensyn til at barneavhør skal foretas innen 14 dager fra en bekymring er registrert.

Opplysningsplikt

I de tilfellene der barneverntjenesten pålegger barnehagen å gi opplysninger, er det barneverntjenesten som skal vurdere og definere om opplysningsplikten er oppfylt, og hvilke opplysninger som er relevante for saken. Barnehagen kan kontakte barnevernet for råd om fremgangsmåte for å beskrive barnets situasjon. Barnehagen må gi opplysninger som barneverntjenesten ber om, uavhengig av kontakten med foreldrene og taushetsplikt. Fylkesmannen er klageinstans ved uenighet.

LITTERATURLISTE

Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet (2009). *Til barnets beste - Samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten. Lov om barneverntjenester 1992-nr.100*

Barneombudet (2012). *Barns stemme stilner i stormen*. Rapport 2012

Brandtzæg, I., Torsteinsson, S. & Øiestad, G. (2013). *Se barnet innenfra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Kommuneforlaget as

Drugli, M.B. (2008). *Barn som vekker bekymring, 2*. Cappelen akademisk

FNs konvensjon om barnets rettigheter, Barnekonvensjonen (1989), Ratifisert av Norge 08.01.1991

Foreldreutvalget for barnehager (FUB) (2012). *Hjem - barnehage, et ressurshefte for foreldre og barnehagepersonalet om samarbeid*

Gamst, K. T. & Langballe, Å. (2006). *Samtaler med små barn i saker etter barneloven*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Gamst, K. T. (2011). *Profesjonelle barnesamtaler; å ta barn på alvor*. Universitetsforlaget

Gustavson, K., Nilsen, W. & Skipstein, A. (2012). Folkehelseinstituttet 2012:2: *Foreldrekonflikt, samlivsbrudd og mekling: Konsekvenser for barn og unge*

Hart, S. (2009). *Den følsomme hjernen*. Hans Reitzels forlag

Helskog, G. H. & Lærum, K. T. (2007). *Fortsatt foreldre- godt nok samarbeid etter samlivsbruddet*. Modum bad, Samlivssenteret

Killén, K. (2012). *Forebyggende arbeid i barnehagen; samspill og tilknytning*. Kommuneforlaget as

Lov om barnehager (barnehageloven) av 17.06.2005. Kunnskapsdepartementet

Lov om barn og foreldre (barnelova) av 08.04.1981. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Rammeplan for barnehagens innhold og organisering (2011). Kunnskapsdepartementet

Wichstrøm, L., Kårstad S. B., Kvello, Ø., & Berg-Nilsen, T. S. (2013). *Child care health and development, vol 40/2014 s 346-353; What do parents know about their children's comprehension of emotions? Accuracy of parental estimates in a community sample of pre-schoolers*. ISI Journal Citation Reports

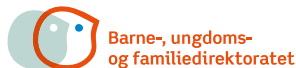
Postadresse

Postboks 9360 Grønland
0135 Oslo

Besøksadresse

Schweigaardsgate 15 B
0191 Oslo

fubhg.no

Postadresse

Postboks 2233
3103 Tønsberg

Besøksadresse

Stensberggaten 27
0170 Oslo

bufdir.no

Januar 2015

